

Saó, una flama que perdura

Rafael Roca

Universitat de València

Les primeres quatre dècades de *Saó*, que s'acompliran en dos mesos, han coincidit en el temps amb la publicació del llibre *La revista Saó (1976-1987). Cristians i esquerrans nacionalistes*, un magnífic estudi de Francesc Martínez Sanchis que acaba veure la llum de la mà de Publicacions de la Universitat de València. Si bé *Saó* ja comptava amb el treball de Vicent Cremades i Arlandis, titulat *L'Església en la transició. El fet nacional al País Valencià: la revista Saó (1976-1983)* i publicat per l'editorial Riu Blanc en 2013, aquesta nova anàlisi, de major profunditat i ambició acadèmica, confirma que la revista degana de la premsa en valencià ha esdevingut matèria de reflexió i d'investigació acadèmica.

Sens dubte, l'amic i company Francesc Martínez –membre del Consell de redacció de *Saó*, professor de la Universitat de València i especialista en premsa local i comarcal– era una de les persones més preparades i adequades per a portar a terme una investigació d'aquestes característiques. Entre d'altres coses perquè, com bé assenyala al pròleg l'acreditat historiador del periodisme, Francesc-Andreu Martínez Gallego, es tracta d'un estudiós que estima la premsa i que «té vocació de filar prim tant en matèria de contextualització històrica, de genealogies, de vincles personals, culturals, polítics i ideològics, com de reconstrucció d'esdeveniments i de protagonistes».

Així, el volum s'endinsa en les arrels que, connectades amb el Concili Vaticà II, varen fer possible el naixement, en juliol de 1976, d'una «revista eclesial però no eclesiàstica», «fruit de l'evolució i maduració del progressisme catòlic valencià i del nou valencianisme d'encuny fusterià que comença a forjar-se als anys seixanta i setanta del segle XX», tal com afirma l'autor; i analitza, d'una manera detallada i extremadament acurada, els primers dotze anys de *Saó* –«segurament l'etapa més decisiva»–, que es correspon amb el període comandat per Josep Antoni Comes, el primer dels quatre directors que ha tingut la publicació (el varen succeir Emili Marín, Vicent Cardona i Vicent Boscà, actual director). En aquest sentit, Francesc també assevera que *Saó* fou possible gràcies a la unió de dues ideologies, catòlics i nacionalistes esquerrans, en un mateix projecte editorial. Circumstància que no dubta a qualificar com «un fet insòlit en la història de la premsa valenciana» que, quaranta anys després, ha convertit *Saó* en un referent periodístic.

Com que no dispose d'espai per a glossar les múltiples virtuts que engalanen aquest llibre, fruit d'incalculables hores de dedicació, investigació i estudi, només afegiré que és de lectura obligatòria per a tots aquells que estimen *Saó* i tot el que *Saó* representa. I també que inclou nombroses fotografies i un parell d'índexs finals –antropònimic i onomàstic general– ben valuosos, ja que faciliten notablement la localització de persones i temes.

L'enhorabona a l'amic Francesc per aquest impressionant estudi que tan bé explica els inicis d'un fructífer i singular projecte comunicatiu; i que, en aquest moment, després d'un parell de dècades ben complicades, permet afrontar, amb força i il·lusió renovades, el llarg futur que espera a la revista. No debades, i com també assenyala Francesc-Andreu Martínez, *Saó* continua sent una flama que perdura.